СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LV. Ч. 195. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, пятниця, 22-го серпня 1947. No. 195. JERSEY CITY and NEW YORK, Friday, August 22, 1947. VOL. LV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧ. ДЕРЖ. АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗАКОРДОНОМ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

„НАЙБІЛЬША НАДВИШКА" В БУДЖЕТІ: 4½ БІЛЬЙОНІВ

Вашингтон, 20 серпня. — Злучені Держави покінчать теперішній скарбовий рік буджетовою надвишкою $4,700,000,000, як це оприлюднює президент Труман у піврічнім буджетовім звіті. Скарбовий рік триває від 1 липня 1947 до 30 червня 1948. Це буде найбільша буджетова надвишка в американській історії, твердить президент. Її треба приписати вищим приходам і меншим видаткам, ніж можна було передбачити при складанні теперешнього буджету. Одначе, на думку президента, ця надвишка зменшиться, коли будуть покриті видатки на заграничну допомогу. Загалом федеральний уряд видасть 37 більйонів долярів у теперішнім скарбовім періоді, а дістане $41,667,000,000. Надіються, що з цих грошей покриється частину федерального довгу, який змаліє з 258 більйонів до 253 більйони.

„КВОДДІ" ПЛЯН ДЛЯ СКИТАЛЬНИКІВ В АМЕРИЦІ.

Істпорт, стейт Мейн, 20 серпня. — За пляном, складеним нюйорським фінаністом Франком Когеном і предявленим федеральному урядові до одобрення, буде ужите опущене село Пасамакводі, назване в скороченні „Кводді", недалеко містечка Істерпорт на приміщення на початок 500, а пізніше 2,500 скитальників, яких спровадять з Европи. Цих людей будуть тут учити різного ремесла, а опісля розселювати в різних країнах, головно в Арґентині. Підчас вишколу на промислових робітників скитальники будуть працювати при виробі тракторів, взуття й інших предметів. Вони будуть діставати повне утримання, а з платні, яка їм належалась би, будуть покриті кошти дороги з Европи. Увесь проєкт опертий на гуманітарних підставах, хоч появилися закиди, що це „невільнича праця". Цей плян передумав уже сен. Брустер, а конференція для його одобрення має відбутись у Вашинґтоні 28 серпня. — У конференції буде брати участь теж представник президента Трумана.

ДИКИЙ СТРАЙК 4,000 ПОРТОВИХ РОБІТНИКІВ.

Ню Йорк, 20 серпня. — Несподівано вийшли на страйк 4,000 членів міжнародної юнії портових робітників, і спинили відїзд 11 кораблів, між ними найбільшого корабля Амеріка. Страйк є демонстрацією проти угоди в справі нового контракту з підприємцями, заключеної предсідником юнії Джозефом П. Райеном.

СОВЄТИ ПІДГОТОВЛЯЮТЬ АҐРЕСІЮ НА ЦІЛИЙ СВІТ — ЗВІТ ДЛЯ КОНҐРЕСУ.

Вашинґтон. — Політику Росії представляють експерти з Конґресової Бібліотеки як нетолерантну, підозріваючу й аґресивну. Експерти виготовили про це спеціяльний звіт сенатській комісії закордонних відносин на підставі основних стадій, які тривали цілий рік. Зміст звіту наданий в такім короткім представленні: „Вершком комуністичних надій і посягань є тепер, як це було і в часах Леніна, цілковита переміна світового політичного, господарського та культурного обличча, а основою совєтської політики є бажання забезпечити світ для комунізму й совєтизму". У звіті сказано, що Совєти готові грати в кожну карту, хоч би їм треба було ризикувати й третьою світовою війною. Вони йдуть зикзакувато, уживаючи раз національної, раз консервативної, іншим разом революційної, часом православної, а коли треба то й магометанської карти; раз вони говорять про панславізм, другий раз про панарабізм, а все зміряють до однієї цілі, а це, щоб опанувати світ, сказано в звіті.

КОНВЕНЦІЯ АМЕРИКАНСЬКОГО ЛЕҐІОНУ В НЮ ЙОРКУ.

Ню Йорк. — Наступного четверга почнеться велетенська 29 конвенція Американського Леґіону в Ню Йорку. Головна кватира конвенції находиться в готелі Пенсилвенія. Надіються понад мільйона позамісцевих гостей і делеґатів. На отворенні конвенції виголосять промови: през. Труман, губ. Дюї, посадник О'Двайер, ген. губернатор Канади вайкавнт Александер. Головна парада відбудеться на Пятій Евеню в суботу 30 серпня.

РАДА РОБІТНИЧИХ ВІДНОСИН ЖАДАЄ ПОСЛУХУ ДЛЯ НОВОГО ЗАКОНУ.

Вашинґтон. — Роберт Н. Денгам, генеральний дорадник Краєвої Ради Робітничих Відносин оприлюднив, що він відкине 3,000 різних юнійних справ, як вирішення спорів, охорону виборів для колективних переговорів та зажалень про несправедливе трактування робітників, коли юнійні урядники не надішлють афидевітів з відреченням комунізму. Денгам каже, що юнії дістануть повідомлення про це і мають приноровитися до вимог закону впродовж 20 днів.

Допомога Европі принесе забезпеку — Маршал

Петрополіс, Бразилія, 20 серпня. — Промова стейтського секретаря закордонних відносин Джорджа С. Маршала, виголошена на Міжамериканській Конференції, званій конференцєю з Ріо де Жанейро, була спрямована в першу чергу до осягнення однозгідности 21 американських республик для заключення договору про взаємну оборону. Маршал сказав, що наперед треба подбати про економічну відбудову Европи, а потім щойно подумати про наладнання господарських відносин в Американській Півкулі. Злучені Держави вже перетяжені зобовязаннями для реґабілітації Европи, тому американські господарські справи треба відложити. Маршал заявив, що начерк договору випрацьовує окрема комісія на підставі засад, прийнятих в договорі з Чапультепек. У промові підчеркнув Маршал конечність свобідної виміни думок і втримання засади, що держава існує для населення, а не населення для держави. „Держави мусять придержуватись таких самих моральних засад, як і поодинокі люди... Це є підстава нашої віри в рівність між одиницями і рівність між державами... Мусимо відкинути всякі зазіхання на основні права одиниць з такою силою, як ми боронимо всякі посягання на права держав" — пригадав Маршал делегатам.

Промова Маршала викликала вдоволяюче враження, одначе ще не було часу для преси висловити свої думки.

КОРАБЕЛЬ ИРНІ ПАЙЛ ПРИВІЗ 30 УКРАЇНСЬКИХ СКИТАЛЬНИКІВ З ЕВРОПИ.

Ню Йорк, 20 серпня. — Прибувший з Европи американський корабель Ирні Пайл привіз загалом 721 подорожних з Европи. Між ними було 102 репатрійованих американців, а решта це були скитальники з різних країн, в першу чергу втікачі зпід совєтського режіму. Між ними було 30 українців. Вони порозїздились негайно до своїх родин в різні стейти, а лише ті, що приїхали на корпоративні афидевити Нешенел Кетолик Велфер Конференс чи інших установ, залишилися в притулку в Ню Йорку. Між українськими скитальниками були замітні втікачі з Карпатської України, які кажуть, що московське панування в їхнім краю змінило цілком давнє русофільське наставлення колишніх карпатських „русинів". В подорожі до Америки вони мали на кораблі всяку вигоду, яку лише цей транспортовий корабель може дати, а з окрема були вдоволені харчем.

УРЯД ПЕРОНА ЗАКРИВАЄ ОПОЗИЦІЙНИЙ ТИЖНЕВИК.

Буенос Айрес, Арґентина, 20 серпня. — Один тижневик, який стоїть в опозиції до уряду президента Хуана Перона, закритий на неозначений час, як про це каже урядова оповістка. У тижневику містилася нагальна критика Міжамериканської Конференції в Ріо, називаючи її „ганьбою Америки".

Америка видвигає балканську справу перед Загальним Зібранням О. О. Д.

Лейк Соксес, Н. Й., 20. серпня. — Злучені Держави Америки звернулись сьогодні до Загального Зібрання Організації Обєднаних Держав, домагаючись перебрати юрисдикцію балканської справи, полагодження якої в Раді Безпеки саботував Совєтський Союз цілим рядом надужить свого великодержавного права вета. Заступник американського представника в О. Д., Гершел В. Джансон, звернувся сьогодні до генерального секретара О. Д. Триґве Лі, прохаючи поставити балканську справу на порядок нарад Загального Зібрання, яке почне свою звичайну сесію 16-го вересня. Американське домагання буде великою пробою для Загального Зібрання О. Д., яке в таких справах не має права рішень, тільки „рекомендацій". Рішати може Рада Безпеки, яка з черги не може справи вирішити, з огляду на постійний совєтський спротив. Американське звернення до Загального Зібрання було безпосереднім наслідком вчорашнього ужиття Совєтами права спротиву проти американської і австралійської резолюцій, які означували комуністичні заворушення на грецькому кордоні як загрозу для мира та домагались відповідної акції ОД, аж до проголошення війни аґресорам, в цім випадку Югославії, Болгарії та Альбанії. Загальне Зібрання О. Д., як згадано, може ухвалити відповідну рекомендацію і американський представник заявив, що на випадок, якщоб комуністичні Болгарія, Югославія і Альбанія відмовилися респектувати цю рекомендацію, Америка могла б скористати з 51 параграфу чартеру О. Д., який дозволяє на індівідуальну, або колективну військову акцію в самообороні.

АМЕРИКА ВІДЛОЖИЛА ЕВАКУАЦІЮ СВОЇХ ВІЙСЬК З ІТАЛІЇ НА НЕОБМЕЖЕНИЙ ЧАС.

Леґгорн, Італія, 20. серпня. — Сьогодні повідомлено, що американський уряд відложив на необмежений час виконання пляну евакуації своїх військ з Італії. Причиною цього рішення є відтягання Совєтським Союзом ратифікації італійського мирового договору. В Італії зараз перебуває 30,000 британських вояків і 20,000 американських. Частина британських військ, імовірно 20,000, буде відкликана в рямках загальної політики британського уряду, скерованої на редукцію армії у звязку з економічними трудноцами. Це не відноситься до 5,000 британських вояків у Венеції Джулії, які там мають залишитися на підставі договору. Американським головнокомандуючим на цьому терені є ген. Джан С. Г. Лі і його завданням є — як заявляють у військових колах — приготовити американську армію в Італії „на всякий випадок".

ЗАСУДИЛИ НА СТРИЧОК СІМОХ НАЦІСТСЬКИХ ДОКТОРІВ-КАТІВ.

Нюрнберґ, Німеччина, 20. серпня. — Американський Військовий Трибунал проголосив сьогодні вирок на 16 німецьких лікарів і урядників, яким доказано воєнні злочини. Пятьох лікарів, між ними теж особистого лікара Гітлера, д-ра Карла Ґебгардта, та двох урядників засуджено на кару смерти через повішення. Усім їм доказано жахливі медичні досліди на живих людях-вязнях гітлерівських концентраційних таборів, що звичайно кінчалося мученичою смертю нещасливих жертв. Пятьох інших, яким доказано меншу вину, засуджено на досмертну тюрму, двох, в цьому одну жінку, по 20 років тюрми, одного на 15 і одного на 10 років тюрми. Сімох підсудних звільнено. Дати виконання вироку смерти ще не визначено.

АВСТРІЙСЬКІ СТУДЕНТИ ВИСТУПИЛИ З БОЛЬШЕВИЦЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ.

Відень, Австрія, 20 серпня. Австрійський Студентський Союз, який репрезентує всю австрійську високошкільну молодь, повідомив сьогодні про своє виступлення з Міжнародного Студентського Союзу, що його зорганізовано під опікою большевиків у Празі, в Чехословаччині, та завданням якого є „робити" большевицьку політику в інших країнах. Міжнародний Студентський Союз в Празі має тільки назву „міжнародного", а на ділі є тільки большевицьким, бо студенти багатьох країн відмовилися від участи в ньому ще під час його творення.

АМЕРИКА ДОМАГАЄТЬСЯ ЗАБОРОНИ ЗБРОЇ МАСОВОГО НИЩЕННЯ.

Лейк Соксес, Н. Й., 20 серпня. Американський представник домагався сьогодні передати Комісії О.Д. до справ атомової енергії справу заборони користуватись зброєю масового знищення, до якої, крім атомової бомби, зараховується радіоактивні матеріяли, трійливі гази і хемікалії та бактеріологічну зброю. Поняття зброї масового нищення Америка означує прикладом, зачислюючи до неї „всі інструменти і винаходи, які можуть спричинити масову втрату життя і майна на лад пошесті, повені, голоду, або землетрясення". До цеї категорії докищо зараховано „тільки" чотири названі роди зброї, але вона включає — згідно з американською інтерпретацією — теж всі можливі майбутні винаходи того роду.

УКРАЇНЦІ ЖАХАЮТЬСЯ НА ЗГАДКУ НОВОЇ ВІЙНИ

Вашинґтон, 20 серпня (АП). — Американські урядники місії УНРРА в Києві, які після 16 місяців свого побуту в Совєтській Україні вернулися до Америки, однозгідно стверджують, що між українцями вони цілком не чули розмов на тему можливостей нової війни. „В усіх моїх розмовах з росіянами, а я мав їх сотки в Україні та скрізь по Совєтському Союзі, ніхто ніколи не згадав про війну" — заявив шеф бувшої місії УНРРА в Україні, Пол Ф. Ґвайт, на пресовій конференції у Вашинґтоні. Він твердить, що за кожним разом, як він згадував про можливість нової війни, українці „жахалися". П. Ґвайт в дальшому заявив, що американці продовжують бути „дуже, дуже популярні в Україні", не зважаючи на совєтсько-американські розбіжності та на протиамериканську пропаганду.

В ЖЕНЕВІ ЗАКІНЧЕНО ПІДГОТОВКУ ЧАРТЕРУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Женева, Швайцарія, 20 серпня. — На конференції Підготовчої Комісії Міжнародної Торговельної Організації закінчено тут сьогодні підготовку проєкту чартеру цеї організації. На пленарних сесіях в пятницю і в суботу делегати виголосять промови, видвигаючи свої застереження проти чартеру, але документ, над яким вони працювали, вже закінчений. Чартер приготовано на компромісовій базі, намагаючись задовольнити вимоги всіх і тому вважається, що він вповні не задовольнить нікого.

БРИТАНЦІ ОФІЦІЯЛЬНО ЗАПЕРЕЧУЮТЬ ЗАМІРИ РЕЗИҐНАЦІЇ АТЛИ.

Лондон, 20 серпня. — Лондонська газета „Дейлі Мейл" вчера надрукувала інформацію, мовляв, премієр Атлі задумує зрезиґнувати з посту премієра в недалекій майбутності. Сьогодні ці вістки офіціяльно заперечено.

ЗАГРОЗА НОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРУДНОЩІВ В БРИТАНІЇ.

Лондон, 20 серпня. — У звязку з проголошенням хвилевого припинення вільної переміни фунтів штерлінґів на доляри, британський міністер скарбу Гюґ Далтон заявив, що це ще збільшить британський „доляровий голод" і у висліді треба буде поробити дальші заходи ощадности, зі зменшенням харчових приділів включно.

ПЕРЕД ТРИДЕРЖАВНОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ В СПРАВІ НІМЕЧЧИНИ.

Париж, 20 серпня. — В пятницю почнеться в Лондоні конференція представників Злучених Держав Америки, Вемикої Британії і Франції в справі збільшення рівня німецької промислової продукції в Рурщині. Сьогодні в урядових колах Парижа заявили, що Франція вже не думає противитися самій концепції збільшення німецької продукції, натомість буде домагатися відповідних гарантій, що ця продукція не буде загрозою для мира та що рівночасно уможливиться розбудову французької індустрії.

ВИЧИСТИЛИ КОМУНІСТИЧНОГО РЕДАКТОРА

Берлін, 20 серпня. — Американські військові власті відібрали сьогодні дозвіл (лайсенс) на видавання газети комуністичному редакторові Емілеві Карльбахові, що видавав в американській зоні комуністичний „Франкфуртер Рундшау". Причин відібрання дозволу не подано, але вони загально відомі: німецька комуністична преса, як і в усіх інших країнах видумує всілякі брехні та підбурює нарід проти демократичних режімів.

БРИТАНЦІ ЗАПОВІДАЮТЬ ВИКОРИСТАННЯ АТОМОВОЇ ЕНЕРГІЇ В ПРОМИСЛОВИХ ЦІЛЯХ.

Лондон, 20 серпня. — Науково-дорадчий комітет Конґресу Британських Трейд-Юніонів заповів сьогодні, що вже протягом двох-пятьох років в Америці готова бути віддана до вжитку перша фабрика, що буде працювати при допомозі атомової енергії. В 1970 році — твердять вчені — вже більшість фабрик будуть користуватися атомовою енергією.

БОЛЬШЕВИКИ ЗААРЕШТУВАЛИ ТРЬОХ АМЕРИКАНСЬКИХ ВОЯКІВ.

Сеул, Корея, 20 серпня.—Американські військові власті повідомили вчера, що большевики заарештували дня 12-го серпня і держать досі трьох американських вояків-техніків, які були вислані, щоб в совєтській зоні провірити телефонне получення між американською і совєтською командою.

ГОЛАНДЦІ ОСТЕРІГАЮТЬ ІНДОНЕЗЦІВ.

Батавія, Джава, 20 серпня. — Голантський губернатор в Індонезії остеріг сьогодні республиканський індонезький уряд, що голандські війська почнуть нову акцію, якщо індонезький уряд не провірить свого становища та не змінить своїх метод у відношенні до голандців та до примиря.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число в понеділки (з англійською Частиною):		Monday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

...редакція не відповідає

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЩОЖ ТОДІ БУЛО Б У НОВІЙ ВІЙНІ?

Пол. Л. Мартин пише в найновішім числі тижневика „Ди Ню Лідер" (з 16 серпня 1947) про збігців з армії Сталіна в часі останньої війни, що про них зазначує, що пише на підставі документів, які мав у своїх руках і провірив.

Мартин зазначує, що пишучи про цих збігців, він не думає у нічому зменшувати величезних жертв, зложених в боротьбі з націстським агресором народами, які є в кремлівській неволі, ні теж геройства совєтських вояків. Він тільки хоче правдиво висвітлити, чи дійсно так є, як постійно голосить кремлівська пропаганда, що Совети не видали ніяких колябораціоністів, чим Сталін дуже гордиться, заключаючи з цього, що в Совєтах немає ніяких невдоволених народів, та що всі вірні Москві.

Мартин доказує фактами і цифрами, що цей сталінський міт не має правди за собою. Навпаки, пише Мартин, правда така, що ніяка інша держава не видала в боротьбі з Гітлером пропорціонально до числа стільки колябораціоністів, скільки їх видали Совєти. Наприклад, не було випадку, щоб американські чи британські вояки переходили на сторону німців. Коли ж іде про народи в Совєтах, включно з московським народом, то вони творили в рямцях німецьких збройних чи адміністративно-поліційних сил, різні частини, складені з добровольців, а їх чисельний склад раховано на десятки чи сотні тисяч озброєних людей. Мартин пише, що було б помилково розуміти це так, що народи, які видавали з себе ці частини, чи навіть збігців зі совєтської армії, були прихильні німцям. Такого, пише Мартин, не було, а була тільки страшна ненависть до Сталіна і кремлівсько-московського режиму. Люди думали, що вже гірше не може бути навіть під Гітлером. Вони розуміли, що поваливши Сталіна буде куди легше скінчити з Гітлером. Коли іде про самих москалів, то вони були переконані, що німці ніколи не переможуть Росії й саме в такому переконанні переходив на німецький бік ген. Власов, а таких високих совєтських офіцерів і чистокровних москалів, як Власов, було більше, пише Мартин. Найбільше ненавиділи московський режим, пише Мартин, українці й кавказці, а далі балтійські народи і білоруси. Згадуючи за легіони вірменські, азербейджанські, грузинські, татарські, туркестанські й т. д., а теж за різні чужинецькі бригади та дивізії, автор ще раз підкреслює, що в цьому, що вони були по німецькім боці, винувата тільки одинока сталінська тиранія.

Думаємо, що Мартин написав чисту правду. Переглянувши документи і вглянувши в трагічну історію народів, що мучаться під Кремлем, не міг Мартин дійти до іншого заключення. До його міркувань можна тільки додати ще таке: Коли такі речі могли діятись у війні Сталіна з Гітлером, то що доперва було б, колиб так Сталін опинився у війні з кимсь, що несе свободу, а не неволю! Тоді, цілком певно, й сліду не стало б з його армії...

Не міряймо долярами...

Канадійський „Новий Шлях" помістив статтю п. н. „Не міряймо громадської діяльности долярами", в якій В. Т. висказує цінні думки, які в багатьох випадках можна пристосувати живцем до наших обставин і до нашого громадського життя. Стаття виходить із заложення, що добра преса повинна „віддзеркалювати добрі й злі сторони громадського життя, бо лише тоді зможе вона дати належну прислугу своєму суспільству". Тому саме „не можемо зажмурювати очей і на наші недомагання", пишеться на початку статті, а потім переходиться до тих різних недомагань. Ось вони:

„Замало загал наш читає, а вслід за тим замало плекаємо духове життя, або й навідворот. А тому воно так є, бо забагато привязуємо ваги до грошей і майна. Явище це дуже нездорове та забагато воно в нас закорінилось і сьогодні дуже відемно воно відбивається на нашому громадському житті. Справа так зайшла вже далеко, що навіть людей та громадську діяльність почали ми міряти долярами. Має чоловік багато маєтку — варта пошани, не має — то й сам не багато варта. Зробило товариство за рік багато грошей і має добрий баланс в банку — справно працює; не має великих грошевих оборотів — слаба діяльність.

„Для добуття фондів для товариства чи якої організації в нас вже навіть не перебирається в засобах. Приняття з пивом в товаристві чи навіть під церквою, це собі звичайна справа — коби тільки був добрий дохід. Дарма, що в Україні Просвіта й Церква були остоєю тверезости. Тут противно. Відповідь коротка — то Канада. Такі явища в нас зовсім звичайні, нікого вже навіть не разять. Про українські народні доми в ЗДА можна ще більше почути (про „бари" „гемблярські" забави і т. п.).

„Воно правда, що звичайний чоловік, який вміє ловити життя, пішовши в „бизнес", стоїть добре матеріяльно. Ще кращу карієру роблять в „бизнесі" ті, що мають дещо більше знання та покінчені школи. Ті, що пішли скорше працювати „для себе", стоять часто навіть дуже добре матеріяльно. Це дуже похвально, що люди наші „дають собі раду". Нам треба бизнесменів, професіоналістів та промисловців. Та чи зауважуєте ви, що рівночасно з тим, як більше спосібних людей відходять до бизнесів, що діяльність наша в громадському житті чимраз то більше звужується? Чимраз то менше таких громадських діячів та робітників, як учителів Рідних Шкіл, дириґентів, чимраз то тяжче дістати робітника з певним стажем знання до кооперативи, до редакції, чи до якоїсь громадської установи, до праці в канцелярії або на організатора, бо... це непоплатна робота. Скільки то можна почути в нас, що такий то такий інтеліґент чи навіть священик виконує фізичну працю, бо вона поплатніша. Це один бік медалі.

„З другого боку спитаємо: А де ж ті люди, що вчились якогось фаху, спеціялізувались в певній ділянці, яку вони повинні би любити і уділити свого знання загалові? Чи не тяжить на них обвязок працювати бодай частинно в своїй ділянці знання, навіть тоді, як та праця непоплатна? А вкінці: А де служба народові? Де праця, яка характеризує громадянина? а ж це ясне, що без жертви не можемо виконати великих діл.

„Правда, що життя перше — треба заробляти на хліб, на виживу родини. Але чи немає в нас і таких людей, що мають вже з чого жити, забезпечили себе на цілі літа, а при тім і далі не думають про ніщо інше, як про те, щоб ще більше заробляти грошей, збагачуватися? Скільки то сьогодні в нас таких талантів, що могли б віддати неоцінені прислуги суспільству, а вони закопавшись в „інтересі", зникли з обиду громадського життя і ніхто з них хісна не має, а може вже й не буде мати.

„Чи дивниця, що духове життя в нас занепадає, як немає кому його підсичувати? Не треба обсерватора чи суспільного діяча, бо пересічний громадянин може вже сьогодні зауважити, що духове життя завмирає, мимо того, що штучно стараємося його піддержувати — менше хорів, менше театральних вистав, менше концертів, менше відчитів і громадських зібрань, менше рідних шкіл менше в них дітей, мимо того, що суспільство збільшається.

„Тяжко є апелювати в таких справах до відвічальних кругів суспільства, бо таких кругів, що організували б нашу еліту в Канаді, не маємо. Але невже ж немає в нас навіть одиниць, що забрали б в тій справі голос і виявили якунебудь акцію для поправи такого стану? Невже ж ці речі дійсно нікого з нас не обходять? Чей же так зле ще не є!

„Пише нам фармер з Бр. Колюмбії: Чому не містите статтів в Н. Ш. про фармерські справи? Ми фармери не хочемо „політики без хліба" — Думаємо, що в тім є рація. Але рівночасно чи не виглядає це дивним, що на кільканадцять інженірів агрономів, що около 20 літ тому прибули до Канади, ніколи й один не дасть якоїбудь науки для братів-фармерів і від років про них нічого ніде не чути. Розуміємо, що це непоплатна річ писати до преси статті, але де відвічальність перед суспільством? Не краще мається справа з учителями, дириґентами та другими провідними людьми, але чи це нормальне? Чи такою байдужністю не засуджуємо себе на небуття? Так вже є сьогодні, а де ми опинимось за один десяток літ, приймаючи в увагу, що старша генерація починає вимірати?

„Без сумніву, за такий стан винно ціле суспільство, а не тільки провідна верства. Та за цією останньою перша відвічальність і перше слово. На статті подібного змісту в Н. Ш. ніхто з провідних людей й не реагував. Може хоч цим разом забере хто голос.

Пишемо про ці справи з громадського обовязку, бо це вище суспільне, вдодатку нездорове. Здаємо собі справу з того, що на папері їх не вирішимо. Але хочемо розбудити зацікавлення ними, може наше суспільство зговориться — бо громада великий чоловік.

„Сьогодні світ поділений на два табори. Один із них — спертий на чисто матеріялістичнім світогляді — дійшов до того, що зовсім заперечує основні права людини та нехтує всякі духові вартості. Він бореться виключно за власть сили, за опанування світу. Він веде світ і людство до катастрофи. До тієї катастрофи причиняються посередно й ті споміж нас, що забагато ваги придають матеріяльним добрам, а недооцінюють ідейної сторінки життя людини.

„Це правда, що майно то сила. Але більшою від маєткової сили є сила науки, духа, духової ідеї. Ці ідеї певно в нас є, бо маємо серце й душу. Але ми їх приспали. Тепер найвища пора їх збудити та оживити".

Виправа Кон-Тікі і її значення

Норт Амерікен Нюспейпер Елайенс сповіщає, що виправа на сплаві Кон-Тікі уже дальше зазнає труднощів у висланні радієвих звідомлень. Досі знаємо тільки це, що членів виправи найшли полінезійські тубільці на скалі Рароїя ще дня 7. серпня і забрали їх до села, положеного за Лягуною Рароїя.

Інші джерела подають про цю цікаву експедицію такі вісті:

Виправою проводить 32-літній норвежець Тор Гайєрдаль. Він вибрався з пятьма іншими очайдухами на сплаві Кон-Тікі з місцевости Каляо, в республиці Перу, в Південній Америці, перед чотирьома місяцями в напрямі Азії. Місцевість Каляо положена на одним з островів архіпелагу Туамоту, на схід від Перу. Сплав зроблений з стовпців дерева, яке потстаче кори, має 45 стіп довжини. Отих 6 людей переплили на вітрильнім сплаві простір 4,360 миль. Вони пустилися морською струєю Гумбольда в західнім напрямі, здані на ласку моря, щоб переконатися, чи можна доплисти з Південної Америки до якоїсь громади Полінезійських островів, які лежать на Тихому океані між Америкою й Азією. Виправа попала на приплив моря в околиці піскової лави Рароїя і там їх сплав зупинився на скелі. Тубільці з недалекого острова завважали розбитків і вирятували їх своїми човнами. Члени виправи забрали з собою решітки сплаву і тепер перебувають на суходолі.

Так покінчилася одна з найбільш інтересних виправ у новітній історії.

Оця новинка, хоч як вона інтересна, остала б загадкою, коли б не було до неї пояснення. Йде головно про те, чому подорож цієї ватаги з пяти людей викликала таке велике заінтересування, в першу чергу між науковцями?

Отже є це тому, що з помічень виправи на Кон-Тікі буде можна пізнати, яким способом найшлися люди не лише на далеких островах Полінезії між Америкою й Азією, але теж і в самій Азії. Правда, у дотеперішніх шкільних підручниках прийнято за певність, що колиско людського роду була околиця Малої Азії і що звідтам дісталися люди через Азію, потім через Аляску аж до інших країн Північної й Південної Америки. Та розмірно недавно почали науковці звертати увагу на околицю теперішнього Перу, де в передісторичних часах Америки широко розвинулася імперія племені Інка із своєю високо розвиненою своєрідною культурою. Еспанські наїзники конкістадори, які зайняли Перу після відкриття Америки Колюмбом, у шіснадцятому столітті, натрапили тут на різнородні народні оповідання, і ці оповідання довели до археологічних розшуків та знахідок, а це святинь, гробів, палат, меліораційних проєктів для наводнення землі, а теж і руїн старовинних палат з часів імперії Інка. Із знахідок археологи дізналися, що тут у передісторичних часах жили люди ясної шкіри, які розвинули свою цивілізацію. Велику частину таких знахідок описав німецький інженер А. Познанскі, який жив у Болівії і помер перед роком. Він ствердив, що осередком цієї культури Перу були береги озера Тітікака, де находяться величаві руїни оселі Тіаґуанако. З розкопок він довідався, що мешканці давнього Перу займалися будовою суден і сплавів до пливання по морю.

Норвежець Гайєрдаль запізнався з отою традицією, а що він самий, як і інші норвежці, був обізнаний з мореплавством, йому прийшла думка провірити, чи оті колишні жителі Перу могли збудувати сплав з дерева, легкого як кора, званого „бальса" і ним заплисти на Полінезькі острови, а згодом і до Азії. З цією метою він збудував сплав Кон-Тікі з дерева бальса, прибрав собі до товариства пятьох інших відважних людей і пустився в дорогу морською струєю, що її відкрив німецький подорожник Гумбольд, а яка пливе посеред звичайних морських вод наче ріка на захід. По чотирьох місяцях виправа з Кон-Тікі переплила 4,360 миль і опинилася на скелі Рароїя, в Полінезії. Здогад Гайєрдаля найшов потвердження: Зовсім можливе, що такою самою дорогою плили колись мешканці сьогоднішнього Перу і впродож довгих століть заселили не лише острови, але й береги Азії.

Оцю думку підтримував професор університету Каліфорнія, Г. Н. Луїс. Він студіював останки передісторичної культури в Південній Америці і прийшов до висновку, що цю культуру перещеплено через Полінезькі острови до Азії.

Про це, що в Південній Америці була розвинена висока цивілізація й культура, яка дорівнювала культурі старинного Єгипту й Асирії, пишуть уже здавна. Так само пишуть що цю культуру перевезено з Єгипту аж до країн Південної Америки, а з околиць теперішньої Бразилії через долину ріки Амазонки її завезено десь в році 3,000 перед народженням Христа на побережжя Тихого океану.

Коли ж хто виходить із твердженням, що культура в Перу була самостійна і її перенесено до Азії через Полінезію, як це кажуть Гайєрдаль і Луїс, то ще треба доказати, що це сталося біля 6,000 року перед Христом.

Науковці признають, що Єгипетська культура розвинулася 6,000 літ перед народженням Христа. Коли б культура з Перу мала бути перещеплена з Америки до Азії, то вона мусіла б бути старшою від Єгипетської культури.

ПЕТРО ХОРОЛ — Права застережені.

НА ТЕРНОВИХ ДОРОГАХ СОВЄТСЬКИХ

9)

В ЛІСІ.

Ранком другого дня прибула верхами на конях адміністрація і наказала стати у чотири ряди. Чоловіки стали швидше, але жінки й підлітки не вміли стати, як від них вимагалось. Не одну палицю побили на них помічники Кірілова, заки всіх вишикували, як вимагалось.

Всю колону поділили приблизно на три рівні частини. Дві такі частини відвели від нас на 517 кл., а ми лишились на місці. Повторивши нам наші обовязки, начальство наказало обдирати з навколишніх сосен кору і з неї будувати курені. Було привезено два вози сокир, пилок, лопати.

Озброївшись хто чим встиг, ми розсипались у лісі. За годину — дві всі грубші сосни навколо біліли оголеною деревиною. За кілька днів з обох боків лісової просіки стояло ціле місто лубяних куренів. Поблизу просіки кори всім не вистачало і за нею доводилось заглиблюватись у ліс. Там пройти було тяжче: на вікових соснах, що давно упали і згнили, лежали інші, пізніші. Вкриті грубим шаром моху, вони здавались невеличкими горбками. На місці впавших виросли нові дерева, що сплітались в горі своїми верхівями, заслонюючи небо. На великих галявинах росла висока трава.

Кожного дня ранками до нас приїздили верхові і вистроївши нас у чотири ряди, перераховували. Тих, що ставали не швидко, або насмілювались вголос говорити, били. Особливо люто відзначалися обидва помічники коменданта. Здавалось, вони шукали будь-якої причинки, аби лише когось побити. Особливо їх уваги користувалися жінки. Два дні по прибутті ми зовсім не одержували їжі і їли коріння трав, що викопували в лісі. Другого дня нам оголосили наш раціон. Він складався з хліба 200 гр. риби 120 гр., олії 15 гр., крупів 100 гр., картоплі 200 гр.

У ліс на роботу ходили напочатку не всі. Хворих та частину здорових лишали коло куренів. Останні повинні були копати колодязі, корчувати пні на дорозі, закінчувати курені.

Кожного разу харчі видавались на три дні і за ними ходили в село Ісаково ті, що лишалися коло куренів. Їх привозили до Ісаково не завжди і не регулярно. Приходячи, ми інколи їх не діставали, а за минулий час харчі ніколи не видавали. Часто не вистарчало деяких продуктів, а замість їх нічого не давали. Видавали нам завжди менше, як було оголошено. Наш раціон ми повинні були поповнювати полюванням на звірів, птахів, особливо глухарів. Всі ми завжди були голодні.

Деяким з відправлених раніше мужчин пощастило розшукати свої родини і втекти до них, бо з колон нікого нікуди не відпускали. Але багато назавжди розгубилося в безмежних просторах північних лісів. Більшість з них наступної зими зустрілися у... іншому світі.

Умови з чужинецькими фірмами на продаж дерева виконувалися з запізненням і догляд за виходом нас на заготівлі ставав пильнішим. Наказали на роботу виходити всім за винятком хворих, які мусіли ходити до Ісаково за харчами. Серед виселенців були лікарі, але жодних медикаментів вони не одержували і тому хорі медичної допомоги зовсім не мали. Фельдшерів мали деякі загони нашої охорони і то не всі, та й ті обслуговували лише військових. Найближчий шпиталь був у Котласі, від якого ми були у 75 кл., але жодному з нас за відсутністю доріг та транспорту, дістатись туди було не можливо, та ніхто й не відпустив би. Вартість зрубаної та доставленої до річки деревини, була набагато вищою від вартості кожного з нас.

Мене було призначено старостою нашого міста і кожного дня я ходив за харчами й розподіляв їх межи уповноваженими груп. Вечорами люди поверталися з роботи і при світлі багаття ставали в чергу одержувати від уповноважених свої харчі.

Суворість зростала. Не минуло від нашого прибуття і двох тижнів, як одного ранку наказали виходити всім, за винятком лише 40 старих, що мали носити харчі. Тих, що не виходитимуть, вважати саботажниками і строго карати до розстрілу включно. Скоро ми побачили, що це були не лише слова.

Одного дня замість роботи кілька чоловіків пішли на полювання. Повертаючись, вони безпечно йшли межи куренями, несучи кілька птахів, і зустріли коменданта та одного його помічника. Почулись крики, лайка. Я щойно повернувся з Ісакового і був у своєму курені. Вийшов на крик. Помічник коменданта зняв з плеча карабін, заряджаючи його. Розгубившись, два спинилися, але другі два кинулись тікати межи куренями до лісу. Після другого пострілу один з утікачів упав, а другий зник між деревами. Двох, що стояли, тут же, застрілено і вони рядом зі своїми птахами, лежали до вечора.

(Дальше буде).

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти. А просвіта — це сила.

Західно-українські села в большевицькій неволі

(УБІ) Большевики почали інтензивно „закріплювати совєтську власть" в Західній Україні. Після поголовного винищення інтелігенції та іншого „неблагонадьожного елементу", який своєчасно не опинився в лісі, совєтизація Західної України почалася головно по селах. Коли село дало згоду на влаштовання колгоспу, тоді приходить комісія з райбудьбюра, яка робить шкіц села і відсилає його до області. Область, підтвердивши старий плян села, пересилає його до центру. Там виготовляють новий плян села, вже колгоспного, згідно з яким усі хати в селі мають бути при купі.

Тепер запроваджено такий порядок, що село може й не давати згоди на організацію колгоспу — вистарчить, як за село підпишеться сільрада чи земгромада, і тоді всі колгоспні закони стають обовязкові для всього села. Так поволі большевики хочуть приучати села до колгоспного ладу, але, розуміється, їм у тій роботі доведеться ще зустрінути гострий протест села.

У звязку з тим, що на кожне село вже виготовлено плян колективізації, без огляду на те, чи село дало свою згоду, чи ні, уже тепер не вільно ставити хати чи якісь інші будівлі за своєю вподобою. Плян кожного, хоч би й найменшого, будинку, селянин мусить виготувати у райбудвідділі, а там виготовляють так, як передбачає плян колективізації.

В кожному селі ще з березня 1946 року виникли бригади сільсько-господарського будівництва, що складаються з 7—30 чоловіка сільських майстрів. Вони, на доручення райбудвідділу, виконують роботи — чи для колгоспного села, тоді платить їм колгосп, чи для окремих господарів, тоді платять ці господарі, але так чи інакше, кожна будова мусить переходити через них.

Там, де були колись панські маєтки чи за німців лігеншафти, де мала землю церква, де польські землі по польських виселенцях не забрали українці-переселенці, там сьогодні є радгоспи (радянські господарства). Наприклад, такі є в селах Садки, Доброволяни, Ходорівського повіту, у Жовкві, в Бучачі (манастирські добра) і добра св. п. митрополита А. Шептицького. Радгосп приймає своїх штатних працівників, але дуже багато примусово заганяють на роботи до радгоспів селян із поблизьких сіл і людей з близьких містечок. Це особливо буває на сезонові роботи: жнива, копання буряків, тощо. З міст нетрудяще населення забирають на один-два дні праці на тиждень, „трудящих" забирають тільки в неділі та свята для праці на підставі так званих воскресникв чи недільників. На воскресники забирають і школярів, починаючи від 4-шої кляси. для праці в місті — замітати вулиці, згортати листя, білити парки, а дорослих трудящих — очищувати вулиці і т. д. Селян зганяли на роботи в радгоспи щодругий день. Для цього, як і для збирання контингентів, є призначені два чоловіки на село з району, які допильновують виконання цих справ у даному селі. Та, не зважаючи на все це, в радгоспах лежить облогом до 25% землі необробленої.

Так, як колись селяни на ЗУЗ із досить великим запалом брали від большевиків землю панських маєтків чи церковних посілостей, так тепер ніхто землі не хоче. Навпаки, навіть коли переселенець дістане 12 га. землі в колишньому польському селі, він половини з того не бере.

Райземвідділ плянує контингенти, йому підлягають колгоспи, радгоспи і МТС-и (машиново-тракторні станції). Він розподіляє по селах агрономів (хоч їх тепер, крім районів, по селах на ЗУЗ зовсім немає), приділює добрива і т. д.

МТС є вже в кожному районі. Вона має обробляти не тільки радгоспи, яких на ЗУЗ є досить, а й колгоспи, яких тепер іще на ЗУЗ мало. Крім того, МТС мусить обробити кожне так зване „підсобне господарство" району. Такі господарства в районі має кожна установа, кожна фабрика й артіль.

Дуже дошкульною справою для селян є так звані форшпанки. Немає того дня, щоби з села не мусіло виїхати 2-4 пари коней — перевезти, відвезти, чи возити ті чи інші речі для держави. Найбільше ганяють большевики селян возити дерево. Бо на ЗУЗ большевики здійснюють свій клич: „Більше дерева для шахт Донбасу", для чого майже впень вирубують карпатські ліси. Особливо нищать ліс в околицях Лавочного, Тухлі, Славського, Карпатської України і т. д. Крім того, село мусить давати фіри привозити на мітинги агітаторів, перевозити солдатів червоної армії, чи відділи МВД на облаву, привозити сіль, і то обовязково здалека, наприклад, сіль для Судової Вишні дядьки мусять возити з Ходорова або Дрогобича, відвозити контингенти для району, молоко, яйця і т. д. і т. п. Якщо не поїде хтось 2-3 рази, тоді прикріплені до села два наглядачі за виконанням форшпанок мають право арештувати винного, передати до прокуратури, і селянин дістає два роки примусових робіт. Розуміється, що за всю ту працю ніхто ніколи і нічого селянам не платить.

Держава накидає селянам сіяти деякі культури, даючи на те насіння, наприклад, цукрові буряки, льон, коноплі. Земгромада приділяє, скільки кожний окремий господар має засіяти тих культур. Але найменше господар мусить засіяти 5-10 гектарів. Ані конопель, ані льону, ані цукрових буряків селянин не має права залишати собі — все мусить здати державі. На клопотання селянина, він може дістати від держави позичково на засів зерно жита, пшениці і т. д. Тоді по жнивах мусить повернути державі те, що одержав, та й ще раз стільки. В першу міру тепер такі позики давали переселенцям, а інші, як звичайно в СССР, мусять мати протекцію. За здачу всього льону й конопель давали дуже малу кількість тканин.

Большевики обкладають селян непомірними контингентами. В деяких селах Галичини 1946 року град вибив збіжжя, як от у селах Вербиці й Цвітовій, Ходорівського району. На прохання цих сіл, їх було звільнено від здачі контингенту: те, що належало з них, перекрали на сусідні села. І от, коли вже весь район здав контингент, одного дня налетіли на ті (звільнені від контингенту) села спецвідділи МВД і забрали на селі все збіжжя — ще більше, ніж було накладено контингенту. Таких випадків безліч.

При здачі контингенту большевики різними способами витягають із селянина якнайбільше. Наприклад, від корови належить здати на рік 240 літрів молока, але молоко повинно мати 9.9% товщу. Тому, що такого молока майже ніде нема, селяни мусять стільки додавати зверх накладеної норми, щоб вийшло 240 літрів таки по 9.9% товщу. А це доходить до 450-500 літрів. Подібна історія і з мясом. Від 1-2 га. землі селянин мусить дати 20 кгр. мяса, від 2-5 га. — 30 кгр., а від 5 і вище — 50 кгр. І тут, при здачі, або відраховують кістки, або, мовляв, мясо старе, треба більше. Так само із збіжжям. На контингенти мусять люди здавати і всяку городину: моркву, капусту, петрушку, яблука і т. д.

Крім нормальних контингентів, большевики переводять по селах „добровільно" так звані держзакупки. В 1946 році була тільки одна держзакупка — для війська, в році 1947 число їх надзвичайно зросло. Спочатку держзакупку провадить військо, потім залізниця, потім якась фабрика чи установа, і так без кінця. По селах ЗУЗ до кінця квітня 1947 р. відбулося вже три держзакупки. На держзакупку селянин має дати збіжжя і бараболю: від 50 до 80 кгр. зерна, до трьох метрів бараболі. Кожну держзакупку пропагують у газетах — мовляв, селяни зрозуміли потребу такої держзакупки і добровільно продають державі. А в дійсності — хто не здав першої, чи другої, чи якоїнебудь із держзакупок, у того військо і спецвідділи МВД провадять трус і забирають усе, що тільки попало.

Незалежно від контингентів і держзакупок, накладено на селян цілу низку інших податків: податок за малосемійність (це — коли селянин має тільки двоє дітей), подушний (особовий) податок та ін.

Ціни на чорному ринку:

1946 р.

1 метер пшениці 2,500-3,000 карб.; 1 метер жита 1,500-2,000; 2 кгр. хліба 10-13; 1 кгр. масла 70-80; 1 яйце 1.5-1; 1кгр. волов. мяса 7-8; 1 кгр. свинячого мяса 20-25; 1 кгр. солонини 60-70; 1 кгр. цукру 35-40; 1 грам золота 14; 1 ам. долар 180-200 карб.

1947 р.

1 метер пшениці 5,000-6,000 карб.; 1 метер жита 4,000-5,000; 2 кгр. хліба 60-80; 1 кгр. хліба 180-200; 1 яйце 4.5; 1 кгр волов. мяса 30-40; 1 кгр. свинячого мяса 80-100; 1 кгр. солонини 220-300; 1 кгр. цукру 240-250; 1 грам золота 230; 1 ам. долар 180-200 карб.

Про харчову ситуацію посвідчить такий гумористичний факт, що стався 24. жовтня 1946 року на вулиці Городецькій при виїзді зі Львова: того дня раньком люди побачили здохлого коня, якому в вухо було заткнуто невеличкий червоний прапорець, а на ньому білими літерами написано:

„Жито і пшеницю
Віз я за границю,
Ячмінь і овес, —
Для МТС,
Кукурузу —
Для Советського Союзу,
А сам — у колхозі:
Здох по дорозі..."

Справа організованої допомоги українським студентам

ІНЖ. А. КІШКА ЗАКІНЧИВ СВОЮ МІСІЮ В АМЕРИЦІ.

В половині червня і на окреме запрошення Квебекського університету приїхав був на американський континент генеральний секретар Бельгійського Комітету Допомоги Студентам зі Східної Европи інж. А. Кішка. Про його місію, її ціль та досягнення ми кожночасно інформували. Головним завданням приїзду інж. Кішки було — як він це сам висловився — створити на американському континенті відповідника до цілої акції допомоги українським студентам на англосаських та латинських університетах. Про важливість цієї справи було б зайво переконувати наш загал; вона ж самозрозуміла. Тому теж тільки з вдовіллям можна було привітати намагання вбрати цілу справу допомоги українським студентам у відповідні організовані форми та надати їм тривкого характеру, бо тільки так вони можуть мати бажаний успіх. Це й було завданням інж. Кішки.

У вівторок, 19. серпня, інж. А. Кішка відлетів на літаку бельгійської трансатлантійської лінії назад до Бельгії. Його прощальні відвідини в редакції використано на те, щоб довідатись від нього самого про пороблені ним заходи в справі постійної допомоги українським студентам і про успіх його місії взагалі. Одержані інформації передаємо.

Інж. Кішка на початку заявляє, що їдучи до Америки він не мав надто великих ілюзій та передбачував всілякі труднощі. Проте він вважає, що досягнув більше, ніж сподівався, хоча конкретні інформації про його досягнення обіцяє подати в найближчому часі. Він насамперед з приємністю стверджує, що американсько-український загал поставився до репрезентованої ним справи незвичайно прихильно. В результаті багатьох розмов і нарад видвигнено плян створити Стипендійний Фонд для закордонних студій. Для здійснення цього пляну створено ініціятивну групу з видних чільних громадян, яка поведе дальшу працю. Цей Стипендійний Фонд буде створений як органічна частина в рямках зачартерованого вже Фонду Української Культури, створеного проф. М. Чубатим і при співпраці проф. Л. Добрянського. Ціла справа Стипендійного Фонду солідно підготовано, хоча ще находиться в стадії організаційного оформлення. Вакаційний час не належить до пригожих для полагоджування таких справ. Проте, використано всі існуючі можливості та покладено тверді основи під цю так важливу і так мало в нас ще спопуляризовану справу, якою без сумніву являється справа допомоги у вихованні нових кадрів української інтелігенції.

Інж. Кішка залишив американський континент з найкращими враженнями та зі щирими надіями, що започатковано ним справа допомоги українським студентам буде поведена і здійснена в цілій ширині. Треба вірити, що американсько-український загал виправдає ці надії і з хвилиною, як уже оформиться та буде проголошений Стипендійний Фонд, ми всі відгукнемось на заклик ініціятивної групи та поставимось до цієї превaжливої справи справді зі щирого серця і... зі щирої кишені.

Що писала "Свобода" тому 40 років?

15 серпня 1907 р.

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ ЄП. СОТЕРА С. ОРТИНСЬКОГО.

З датою: Львів дня 25 червня 1907 р. висланий перший Пастирський Лист єпископа для українців у Злучених Державах, Сотера Степана Ортинського. У листі владика признає, що створення українського єпископства в Америці треба завдячувати тому, що американські українці „так бодро і так тяжко до тепер боротися". — „Високо ціню я цю боротьбу Вашу, Преподібні Отці мої й тому іду до Вас з гарячим бажанням двигнення Вашої апостольської праці до зеніту слави на землі американській". Єпископ повідомляє, що везе з собою дві папські булі, одначе „Свобода" їх не передрукове.

22 серпня 1907 р.

РОЗПОРЯДЖЕННЯ СЕКРЕТАРЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ НОВОГО ВЛАДИКИ.

Листи пастирські єпископа розіслані до всіх священиків. Всі делегати, які їдуть на привитання владики і на богослуження до церкви в Ню Йорку, мусять виказатися повновластю церковного уряду. Вступ до церкви за білетами. Всі, що хочуть взяти участь у спільнім обіді, мають прислати зголошення і належитість до о. Чопея в Перт Амбой, Н. Дж. Єпископ замешкає в готелі Нетерланд Готель, 59 вул. і 5-та евеню, в Ню Йорку. Там буде спільний обід, але лише для мужчин. Єпископ прибуде до Ню Йорку 27 серпня, а концерт в його честь відбудеться 28 серпня в год. 8:30 ввечір в Арлингтон Гол, 8 вул., між 2 й 3 евенями, в Ню Йорку. — о. Йосиф Чаплинський.

З КАНАДИ: ІМІГРАЦІЯ, ДУХОБОРИ.

Дня 29 липня приїхало до Винипегу 90 українських імігрантів з Буковини. — 28 липня прибула до Винипегу частина духоборів, що примандрували з Саскачевану. Вони представляли чудернацький вид. Як мужчини так і жінки повбирані лише в довгі сорочки синьої краски. Голови мужчин і жінок обголені. На питання, куди йдуть, відповідають, що до теплих країв. — Звісний залізничий контрактор у Канаді, Дж. С. Мек Артур, має тепер 7,000 людей, переважно українців при будові залізниці в різних околицях Канади.

ДРІБНІ ВІСТІ.

Перший український пікнік на судні („бовті") до Іґл Рак уладжує українська парафія в Бофало Блек Рак на дохід церкви дня 8 вересня. Бовт відходить на Амгерст Ст. в год. 9 ранку. — Дня 28 серпня відбудеться шлюб п. Жиґмонта Бичинського з панною Анною Курилівною в домі родичів молодої в Елмайра Гайтс. По шлюбі молоді їдуть до Канади. — Дня 3 ц. м. відбувся в костелі в Джерзі Сити шлюб п. Сабіни Ярема з п. Гарволінським з Бруклина. — Катерина Мур, найстарша жінка в Ровей, Н. Дж., померла в 112 році життя. Вона народилася в 1795 році, отже жила в трьох століттях.

НЕМА РАДИ НА ЖІНКИ! — В фабриці гумових виробів „Гудріч" в Акрон, Огайо, поставили при вході величезну таблицю, якої величезний напис вказує, щоб іти направо. Та, як кажуть, ні велика таблиця, ні напис, не мають ніякого впливу на жінок. Вони йдуть наліво, так, як ця жінка, що на картині. З чоловіків 18% теж іде наліво, з жінок 48%.

За залізною заслоною

АРЕШТИ УКРАЇНЦІНЦІВ У РУМУНІЇ.

(УБІ) Очевидець якому вдалося втекти з „освободженої" Румунії, оповідає жахливі речі про переслідування і терор НКВД, жертвами яких падуть так українські утікачі з Буковини, як і старі еміґранти. Негайно після капітуляції Румунії — 23. серпня 1944 р. — перші відділи НКВД, які віхали в Букарешт, кинулись вишукувати українців. В більшості випадків вони мали точні адреси наших людей. Першими жертвами були старі українські еміґранти. Тоді заарештовано між іншими: д-ра Трепке, Геродота, Мельника та інших. Підчас цієї першої хвилі терору забрано найчільніших наших громадян. Після цього яких 6—7 місяців було розмірно спокійно. Видно НКВД „нюхало" й слідкувало за іншими жертвами. Після цього прийшла друга фаза терору, в якій заарештовано: інж. Іллю Івановича, Ореста Масікевича, Івана Григоровича, інж. Мирослава Зибачинського — всі буковинці.

В листопаді 1946 р. перевели большевицькі агенти третю хвилю арештів. Тоді взято: Никоровича, Мирослава Харовюка, двох Циганюків, Євгена та Іллю Данилюків, Дмитра Гирюка, Василя Якубовича (всі буковинці, які були в Букарешті), а в Ясах заарештовано Юрія Фурмана та Мирослава Квітковського. Всіх відправили до тюрми в Констанці. Після певного часу звільнили Никоровича, а Фурман збожеволів підчас тортур і в камері кричав: „Брати мої, я вас зрадив, простіть мені!" З Констанци відставлено їх до Києва. В січні 1947 р. звільнено братів Циганюків. В червні 1947 р. заарештовано редактора Юрія Сербенюка.

Це тільки кілька болючих фактів. Голгофта українців у Румунії доповнює чашу терпіння цілого українського народу.

СЕЛО НА ЗАХІДНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ВІД 1946 ДО 30. КВІТНЯ 1947.

(Із оповідання очевидця).

(УБІ) Після свойого приходу, большевики займали тільки міста. Села жили розмірно спокійним життям. Вони мали свої збройні партизанські загони, які відбивали всякий большевицький наступ. Тільки згодом почалися масові облави большевиків для нищення протисовєтського елементу, який не давав їм змоги розвинути комуністичної праці.

Першим кроком большевиків — це забрання всієї молоді до війська. Для цього вони влаштовували сильні облави на окремі села. Селяни — або ховалися або вступали в партизанські лави. Облави не давали большевикам великої користи, але за те приносили великі втрати, бо сильні об'єднані партизанські загони атакували червоні війська, завдаючи їм сильних поразок. Ще більше, партизани із власного почину нападали на районні центри. Тоді большевики стягнули великі військово-поліційні сили для винищення партизанки. І почалися наїзди на села. Багато сільського добра большевики понищили, хати попалили. Почалися масові арешти і вивози. Останнього зими дали майже в кожне село військові частини. Військо ставилися до всіх, як до ворогів СССР. Воно грабувало, арештувало, вбивало зовсім невинних людей. Після послаблення партизанських сил, партія кинулася на село з своєю пропагандою. Понакладали на селян великі податки і контингенти. Після того пішли так звані держзакупки. Селяни часто цьому опирались, заявляючи, що нічого вже не мають, але большевики на це не зважали, посилали військо, яке насильством і грабунками забирала у селянина всяке майно.

Селяни почали впадати в розпуку. І справді. Хто опирався большевицькому урядові, був заарештований, вивезений або й зліквідований. Уряд із своїми інституціями почав чимраз більше закорінюватися на селі. Одного тільки не вдавалося большевикам зробити: закласти по селах свої первинні організації тобто партію і комсомол. Це питання зустріло сильний опір села.

Пізніше посипались різні розпорядження для селян: робота в навколишніх колгоспах, обробіток, засів землі, рубання дерева, возовиця, направлювання різних шляхів й форшпанки. День-у-день крутяться тут червоні, які знають, що кожний селянин — це ворог СССР.

Поволі большевики змінили свою тактику. Почали посилати на села своїх пропагандистів та агітаторів, які старалися залучити селян до комунізму і доводили завжди „братерство російського народу з українським". Перестали людей вивозити, лише арештували далі, щоб винищити небажаний для них елемент, а залишити лише невільну, рабську, селянську масу.

Після виборів 1946 р. ще більше дався відчути большевицький гніт. Контингенти збільшилися, військові залоги по селах залишалися цілу зиму, троризуючи населення, аж щойно в квітні 1947 уряд їх стягнув.

Вибори до краєвої ради 9. 2. 1947 пройшли спокійно, бо селяни зрозуміли, що ніякий опір не дасть ніякої користи, і завдасть тільки великих втрат. Після виборів большевики пляново готуються до запроваджування колгоспів. З початком весни почалася кампанія колективізації. Селяни не вписуються до колгоспів, за них мусять це робити сільради та земельні громади.

РОЗМІРИ КОНТИНГЕНТІВ ТА ЯК ЇХ СТЯГАЮТЬ?

(УБІ) Контингенти (сільськогосподарські податки) накладають на селян величезними розмірами. Партія й уряд стараються цим способом знищити приватні господарства та сколективізувати господарів. Розміри контингентів такі, що після здачі їх селянинові не лишається нічого на власний прожиток. І такий селянин зобовязується в такий спосіб „добровільно" вписуватися в колгосп. Промислові культури (цукровий буряк, наприклад) селянин мусить цілком здавати державі, не маючи права залишити собі якусь частину. За здачу одного центнера цукрового буряка держава платить 3 карб. 50 коп., за метер пшениці — 6—7 карб., а в продажі метер пшениці коштує 5,000 карбованців. За здачу буряків доплачується, що правда, селянинові одноразово по 1 клґр. 700 грамів цукру.

Контингенти визначає і збирає земгромада. Контингенти бувають нерівні, залежно від ґрунту, кількости атмосферичних опадів у даному районі і т. д. Селянина, який неспроможний виконати непомірного контингенту, карають вязницею. На його господарстві провадять трус і все, що потрапить під руки, навіть одяг та інші домашні речі.

Крім примусових контингентів, накладають на селянина ще т. зв. „держзакупи". А їх безліч. Мають право закуповувати (а селянин мусить продавати) військо, залізниця, депо, різні заводи і підприємства. В своїй пресі большевики голсять, що селяни на держзакупи відпускають продукти добровільно. А насправді ці продукти стягає НКВД і військові залоги дійсним грабіжницьким способом. Одним словом — село ограбовують.

ОТ РАЗ ВАКАЦІЇ! — Ці дві дівчині відбувають свої вакації в Бенс Спрингс, в Алберті, Канада. Купаючись у басені, грають собі в шахи, споглядаючи час від часу на сусідні гори, покриті снігом.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Пишучи до Укр. Допом. Комітету, просимо зпочатку листа подати, в якій групі і під яким числом є дана особа.

• • •

ҐРУПА — ЛИСТИ ДО:

9909. Ромак Мокрини з села Хриплин, Станиславів, від Ромак Параски (Смеричанська).

9910. Гатрилко Михайла від Мазурик Петра.

9912. Хома Прокопа, Фатенки і Ольги (Джуґан, Савка) з с. Воля Сенькова, Сянік, від Хома Антона.

9913. Качур Розалії, Романюк Анни від Сверик Розалії з с. Довгаворин, Калуш.

9914. Дубровська Емілії (Бак) Паливода Амброзія з с. Явірник, Добромиль, від Бак Теофіля.

9915. Нагірна Анастазії від Нагірний Дмитра з с. Григорів, Рогатин.

9916. До рідних і знакомих від Пахолок Антона з с. Серники, Бібрка.

9917. Гарасимович Софія, молода, інтелігентна дівчина, просить о афідевіт.

9918. Гримак Ольга, вдава з 16-літною дочко (добра господиня) просить о афідевіт.

9919. Козій Катерина з села Олешичі, Цішанів, Хіша з с. Футори від Козій Софії.

9920. Ленарт Михайла з с. Деленя н. Дн., Миколаїв, від Крисько Івана.

9921. Мимоход Онуфрія, Пенцак Юська з с. Дорогів, Калуш, від Курилів Олекси.

9922. Ґадчук Василя, Богатчук Юрка і Анни зі Старого Косова від Гринюк Михайла.

9923. Кучер Марії (Цюпа) і Василя з с. Дубляни, Долина, від Пристай Ольги (Цюпа).

9924. Слиш Софії з с. Пельня, Сянік, від Слиш Михайла.

9925. Стефанович Андрія від Стефанович Христини (дочка о. Лепкого зі Старого Самбора), вдова по пок. д-рі Стефанович Теодорі.

9926. Булла Антона і Івана з с. Довгомостиська, Мосвиська, від Максимович Юлії (Лаґуш).

9927. Гамівка Петра з Любачівщини від ґімназійного товариша Терлецький Григорія.

9928. До рідних з Лемківщини від Ціхонь Івана з села Криниця, Новий Санч.

9930. Басумак Евдокії від Парадовський Теодора.

9931. Паламарчук Миколи з с. Увень від Паламарчук Миколи.

9932. Гречух Яреми з Войнилова, Трач Богдана, Головчак Михайла з Суботова, Пеленський Романа з Комарна від Пеленський Романа і Марії (Юрочко).

9933. Дрибницька з с. Нараїв, Бережани, від Борейко Павла.

9934. Сеймівський Михайла з с. Роґізна, Яворів, від Сеймівський Михайла.

9936. Ярема Петра з с. Глібно, Березів, від Романюк Михайла.

9937. Капцель Олени з села Тарнова, Добромиль, від Курівчак Катрі.

По інформації писати до:
United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.
В запитах просимо конечно подавати групу і число.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 12. серпня 1947 року помер у 53. році життя
ВАСИЛЬ ЗАДОРОЖНИЙ,
довголітний член Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 265 У. Н. Союзу в Майнерсвил, ПА.
Покійний походив з села Добрівка Руска, пов. Сянок, Західна Україна. Полишив у смутку жену Анну, дочки: Стефанію, Марґарет, Гелен і Джині та одну внучку.
Похорон відбувся 16. серпня в 8:30 рано з дому жалоби з Товерствіл до української гр.-кат. церкви св. О. Николая в Майнерсвил, відтак на цвинтар парохіяльний при участи родини і знайомих. В. Й. П.
Й. Коцюбка, секр.

Дня 12. серпня 1947 року померла в 52. році життя
КАТЕРИНА ЛИСИГАНИЧ,
довголітна члениця і бувша предсідниця Сестр. Пресв. Діви Марії, від. 119 в Кемпбел, О.
Покійна походила з села Вільшаниця, повіт Ліско, Зах. Україна. Полишила в смутку мужа Івана три сини і три дочки.
Похорон відбувся 16. серпня при участи Сестрицтва від. 119 і великого числа приятелів з дому жалоби до Укр. Гр. Каттол. Церкви в Йонгставн, О. Відтак на цвинтар Кальварію. В. Й.П.

ПОШУКУЮТЬ

о. Володимир ПИЛИПЕЦЬ на скитальщині, просить Скалатчан о матеріяльну поміч. Жена забита большевиками. Остав з малолітними сиротами.
Rev. VLADIMIR PYLYPEC
63 Ulmerstrasse, St. Thaddeus-Pfarhaus.
Augsburg, Germany, U. S. Zone.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРОНКС, Н. Й. — В місяці серпни і вересни, зборів Тов. Любов. від. 298, не буде. Членські вкладки кожної неділі буде збирати касієр Тов. п. І. Гупало по Сл. Божій, в год. 10:30 перед полуднем в церковній галі, 1745 Вашингтон Еве. — В. Морозович, секр.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ТАРЗАН, ч. 1669. Песій ворог.

Коли суха гиляка зломилася під спільною вагою їх обоїх, Тарзан підняв Джену...

...і зіскочивши щасливо, зніс її на землю.

Саме тоді Зорґів гончий пес побачивши свою жертву, кинувся в цю сторону...

...і з отвореною пащою підскочив до шиї малпочоловіка.